

[2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2007. – 311 с.

4. Мирошниченко Ю.В. Системы кредитного скоринга – эффективный инструмент риск-менеджмента [Электронный ресурс] / Ю.В. Мирошниченко // Управление финансовыми рисками. – 2008. – № 4. – Режим доступа : <http://grebennikon.ru>

5. Пищулин А. Внедрение кредитного скоринга как один из факторов эффективного управления процессом кредитования [Электронный ресурс] / А. Пищулин // Современные кредитные технологии : доклад на III Международном Бизнес-Форуме. – Режим доступа : <http://www.scorto.ru>

6. Прийду Л. Бюро кредитних історій у системі заходів щодо оптимізації роботи банків з управління кредитним ризиком / Л. Прийду // Вісник Тернопільського нац. екон. ун-ту. – 2009. – № 1. – С. 117 – 125.

7. УКБС підтримав створення національного реєстру позичальників та кредитних історій за участю НБУ : прес-релізи від 04.12.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://banki.ua>

УДК 330.332

П. М. РЕНДОВИЧ

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФІНАНСУВАННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасний стан курортно-рекреаційної сфери України. Проаналізовано структуру туристичних послуг у санаторно-курортних закладах та визначено напрями державної політики у сфері діяльності курортів.

Рассмотрено современное состояние курортно-рекреационной сферы Украины. Проанализирована структура туристических услуг в санаторно-курортных учреждениях и определены направления государственной политики в сфере деятельности курортов.

The modern state of resort-recreation sphere of Ukraine is examined. The structure of tourist services in sanatorium-resort establishments is analysed and directions of the public policy in the field of activity of resorts are indicated.

Ключові слова: курортно-рекреаційна сфера України, структура, туристичні послуги, державна політика, фінансування.

Сучасна динаміка розвитку економічної системи свідчить про зростаючу роль людського капіталу, інвестиції в який створюють основу для підвищення продуктивності праці та потребують, разом із іншими напрямками, прискореного розвитку санаторно-курортних послуг. Такі послуги – невід’ємна частина послуг, пов’язаних зі здійсненням рекреаційної діяльності, вагомий сегмент економіки багатьох розвинутих країн. В Україні під впливом економічних чинників санаторно-курортна діяльність не набула динаміки в процесі становлення ринкових відносин, тому є розрив між рівнем її розвитку та масштабним рекреаційним потенціалом, що його має в розпорядженні наша країна.

Розглядаючи перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні, варто вивчити і врахувати досвід у цій сфері розвинутих країн світу. Вже нині вчені констатують, що експорт-імпорт вражень становить значну частину валового світового продукту. Туризм як досить прибутковий сектор національної економіки належить до числа економічних фаворитів, з точки зору окупності капітальних вкладень, його соціальна роль зростає.

Дослідженню проблем курортно-рекреаційної сфери присвячено низку наукових робіт таких учених-економістів, як В. Герасименко, П. Гудзь, А. Живицький, П. Жук, В. Кравців, А. Мягченко та інші. Однак проблеми вдосконалення фінансового механізму в напрямку фінансового забезпечення підприємств курортно-рекреаційної сфери висвітлені ще недостатньо.

В економічній системі зберігається тенденція до посилення впливу міжнародного туризму на світову економіку. Доходи від туризму становлять понад 7% світового експорту та більш як 20% міжнародної торгівлі послугами [1, с. 85]. Вважаємо, що світовий досвід ефективного освоєння рекреаційних ресурсів підтверджує, що рекреаційна індустрія є

високоєфективним сектором національних економік, за допомогою якого вирішують низку соціально-економічних питань.

Важливим є той факт, що європейський туризм дедалі більше повертається до Східної Європи, й Україна має використати свій шанс стосовно цього. Аналіз стану та чинників розвитку міжнародного туризму в нашій країні свідчить, що з проголошенням незалежності та реформуванням економіки до України прокидається інтерес у іноземних туристів, підприємців, учених та інших фахівців, які користуються туристичними послугами.

Україна поки що не належить до провідних туристичних держав світу. По-перше, рекреаційно-туристична інфраструктура значно відстає від світових стандартів. По-друге, у сфері рекреаційно-туристичного господарства не набуто навиків, які б відповідали світовому рівневі.

Ринкове середовище, що формується в Україні, характеризується протиріччями щодо правового забезпечення діяльності господарських структур, недорозвиненістю ринкової та інформаційної інфраструктур, відсутністю ефективних умов для технологічного трансферу, незадовільним соціальним захистом населення і, як наслідок, низькою міжнародною конкурентоспроможністю. Це зумовлено, насамперед, тим, що немає дійового механізму управління конкурентоспроможністю на всіх рівнях. Загалом теоретичні й практичні завдання моніторингу, прогнозування й становлення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників і національної економіки в цілому цієї галузі невиробничої сфери на сучасному етапі глобалізації та інтеграції господарських зв'язків залишаються надзвичайно актуальними.

В економічній літературі є багато публікацій, присвячених вивченню стану і тенденцій розвитку міжнародного туризму та курортно-рекреаційної діяльності. Проте досліджень розвитку, зокрема причин відставання економічного розвитку цієї галузі в Україні та окремих її регіонах, дуже мало [2].

Особливої уваги заслуговують заходи щодо розвитку курортних рекреацій, обґрунтування напрямків підвищення ефективності їх діяльності й накопичення власних фінансових ресурсів для подальшого розвитку. Аналіз структури туристичних послуг свідчить про те, що вагому роль у туристичному виробництві займає внутрішній туризм, питома вага якого дорівнює 66,0% від загального обсягу.

Зовнішній туризм займає 12%, що свідчить про відставання в Україні розвитку індустрії вражень та гостинності порівняно з провідними туристичними країнами Європи [3]. Структура послуг вітчизняного туризму також суттєво відрізняється. Найбільшу питому вагу в доходах займає курортна діяльність – 50,0%; частка інших видів туристичних послуг – 39,4%; на „зелений” туризм припадає лише 10,6%.

„Зелений” та сільський туризм розвиватиметься тільки за умови доступності селян до довготермінових кредитів під невеликі відсотки і врегулювання питань пільгового оподаткування, ефективних корпоративних взаємин на засадах відповідної культури туристичного обслуговування. Оскільки механізм державної підтримки туристичної галузі ще на початковій стадії, то це не дає змоги вітчизняним туристичним операторам й агентам зайняти належне місце на міжнародному туристичному ринку.

Протягом 2008 р. в санаторно-курортних та оздоровчих закладах України оздоровилися близько 3,6 млн українців, що на 2,8% перевищує показники минулого року і значно більше від показників минулих років. Зазначена ситуація свідчить про розуміння з боку громадян важливості оздоровлення та відпочинку, а також про зростання добробуту населення України. Середня тривалість перебування у санаторно-курортних закладах становить 12,9 діб, що менше, ніж у 2007 р. (13,5). Кількість осіб, оздоровлених за літній період 2008 р., становила майже 2 млн, або 56,7%. Це свідчить про те, що більшість основних фондів експлуатують лише влітку. Отже, потенціал національних рекреаційних ресурсів використовують не на повну потужність. Найяскравіше сезонність виражена у Херсонській (90,3%) Миколаївській (84,8%), Донецькій (76,7%) та Одеській (73,2%) областях [3].

У 2008 р. в санаторно-курортних закладах України поліпшували здоров'я понад 412,5

тис. іноземних громадян (12,7% від усіх, хто перебував тут). З них 58,2% припадає на АР Крим, 11,8% – Одеську область, 8,8% – Львівську область. Зазначене свідчить про більшу поінформованість серед іноземних громадян у частині наявних на території області природних лікувальних ресурсів та вищий рівень розвитку інфраструктури курортної сфери. У структурі оздоровлених найбільшу частку становлять громадяни Російської Федерації – 75%, Білорусії – 10,1%, Молдови – 10%, а з країн далекого зарубіжжя – громадяни Німеччини (1,3%) та Польщі (1,2%) [3]. Поряд із цим у курортній сфері є ряд проблем, що негативно впливають на діяльність курортів і санаторно-курортних та оздоровчих закладів. Ці проблеми необхідно якнайшвидше розв'язувати, а для цього необхідний підхід з боку всіх зацікавлених гілок та рівнів влади.

Протягом 1999 – 2003 рр. сформовані базові основи законодавства про туризм. Але на цьому тлі орієнтація на ціновий фактор призводить до втрати підприємницької ініціативи і сьогодні, й на перспективу. Якщо на внутрішньому ринку не буде приділена належна увага корпоративній культурі турфірм, то неминучі відтік туристів і перерозподіл на користь іноземних компаній. Тим часом конкуренція посилюється. Для того, щоб вижити та розвиватися, туроператорам необхідні кошти, одержати які можна, насамперед, за рахунок самоінвестування через підвищення якості послуг, удосконалення туристичного менеджменту тощо.

Інвестиційний потенціал, або інвестиційна місткість галузі визначається сумою об'єктивних передумов для інвестицій, яка залежить від різноманітності сфер та об'єктів інвестування, а також від економічного становища країни, регіону. На регіональному рівні інвестиційний потенціал рекреаційно-туристичного господарства визначається насиченістю території факторами виробництва та ефективністю їх використання (розвитком інфраструктури, трудових ресурсів, рівнем доходів населення, споживчого попиту тощо).

Певні позитивні зміни у нормативно-правовому регулюванні туристично-рекреаційної сфери і законодавство, що регулює економіко-фінансову діяльність інвесторів, малоефективні. Враховуючи важливу роль рекреаційно-туристичної галузі в економіці України та її окремих регіонів, доцільно було б у законодавчому порядку надати певні пільги інвесторам, які вкладають інвестиції в рекреацію і туризм. До розроблення інвестиційної політики держави, зокрема в туристично-рекреаційній сфері, слід підходити на основі вимог стратегічного і системного управління, диференційовано визначати форми фінансування рекреації, враховувати регіональну самобутність галузі, спрямовувати курортно-рекреаційні заклади на дотримання вимог міжнародних стандартів якості послуг та якості управління. Крім того, стан матеріально-технічної бази санаторно-курортних та оздоровчих закладів не відповідає міжнародним вимогам, рівень послуг низький при високих цінах, обслуговуючий персонал не має відповідної підготовки щодо приймання іноземних та вітчизняних туристів, не забезпечено контроль за виконанням санаторно-курортними закладами умов, правил прийому й обслуговування рекреантів. Низька якість обслуговування не дає змоги належним чином розвивати туризм. Чимало оздоровчих закладів працюють тільки в літній сезон, завантажені в середньому менш як наполовину, що створює проблеми стосовно їх економічної віддачі.

Проблеми санаторно-курортних та оздоровчих закладів породжують проблеми накопичення коштів, необхідних для розвитку рекреаційних територій. У зв'язку з функціонуванням більшості курортних закладів протягом літнього сезону вони практично всі одержані доходи витрачають на своє непродуктивне утримання у міжсезоння. Збитки формуються фактично з витрат на охорону, нарахування амортизації, капітальний та поточний ремонт, заохочення й утримання персоналу тощо. Необхідність постійної економії породжує низьку інвестиційну активність, проблему утримання кваліфікованого медичного персоналу, а в підсумку – відтік відпочивальників у приватний сектор, де вони знаходять певне задоволення потреб у послугах проживання і частково – харчування.

У результаті втрачає, насамперед, держава, оскільки приватні підприємці, які надають такі послуги, податків до бюджету, як правило, не сплачують. Отже, втрачаються

можливості для розвитку рекреаційних закладів та рекреаційних територій.

На основі проведеного наукового дослідження можна сформулювати такі висновки:

1. Системний підхід до фінансового забезпечення розвитку рекреаційно-туристичного господарства дає змогу виявити найперспективніші регіони, території та об'єкти, вирішити питання про доцільність інвестиційних вкладень при розгляді регіональних проблем активізації рекреаційного підприємництва.

2. На сучасному етапі розвитку туристичної галузі перевага надана інвестуванню в розвиток санаторно-курортного і готельного господарства, створенню нових видів туристично-рекреаційної діяльності, які потребують фінансування на належному рівні.

3. Системний підхід сприятиме формуванню відповідного інвестиційного середовища в рекреаційно-туристичній сфері у контексті ринкових перетворень в економіці країни загалом.

4. Стратегічною метою державної політики у сфері діяльності курортів варто визначити створення умов для поліпшення стану здоров'я, продовження тривалості життя та періоду активного довголіття населення, впровадження здорового способу життя шляхом формування та розвитку ефективного, прибуткового і конкурентоспроможного на світовому ринку курортного комплексу.

Наші подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вивчення зарубіжного досвіду фінансування санаторно-курортних та оздоровчих закладів.

Список використаних джерел

1. Киряк П. Розвиток міжнародного туризму як один з факторів становлення економіки України / П. Киряк // Економіка України. – 1999. – № 7. – С. 85 – 88.

2. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство и туризм : [учебник для вузов] / Котлер Ф., Боуэн Дж., Мэйкенз Дж. ; [пер. с англ. / под ред. Ноздревой Р.Б.]. – М. : ЮНИТИ, 1998. – 787 с.

3. Стан та шляхи розвитку курортів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine2012.gov.ua/publication/analytic/articles/228.html>

4. Папирян Г.А. Международные экономические отношения: экономика туризма / Папирян Г.А. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 208 с.

УДК 336.717.1:339.72(477)

З. М. КАРАСЬОВА

Р. І. СЛОБОДЯНА

АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕКАЗІВ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються теоретичні основи міжнародних переказів, проаналізовано системи переказу коштів України, виявлено недоліки систем та визначено шляхи їх подолання.

В статье рассматриваются теоретические основы международных переводов, проанализированы системы перевода средств Украины, выявлены недостатки систем и определены пути их преодоления.

The article summarized the theoretical basis for International Settlements, considered international funds transfer system, analyzed the shortcomings of these systems, analyzed the dynamics of international funds transfer systems, found ways to overcome these shortcomings.

Ключові слова: аналіз, міжнародні перекази, недоліки.

Постановка проблеми. Посилення процесів глобалізації, глибока взаємодія національних фінансових систем між собою та їх включення до світової фінансової системи призводять до поглиблення процесів інтеграції національних платіжних систем до світової економіки. Таким чином обсяги операцій за допомогою платіжних систем зростають кожен рік. На жаль, показники платіжних систем, запроваджених вітчизняними банками, значно поступаються результатам діяльності систем, створених нерезидентами. Але поряд з тим